

**ПОРАДНИК
ГРОМАДСКИЙ**

93

Значення

Зу-

ПОРАДНИК ГРОМАДСКИЙ

уложив

Др. КОСТЬ ЛЕВИЦКИЙ.

І. ВИПУСК.

Ціна 25 сот.

• Львів. Библиотека
АН. УРСР



У Львові 1904.

НАКЛАДОМ ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТА“.

З друкарні Манецких.

49/27c33/0

Львівська державна
наукова бібліотека

№ 3326

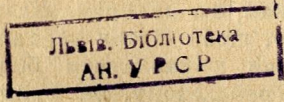
НБ ім. В. Стефаника
АН УРСР

10

XXXX

~~27039~~

9(3)



Панове громадо !

Нераз чуємо, як громада нарікає, що у неї не добре діє ся, та що всего лиха на-коїв писар громадский, бо вїйт уйшов би, але той злий дух все щось наробить таке, що вже не мож витримати. Громада єго платить, рада громадска ухвалює несогірше, а він своє пише як єму сподобає ся, та ще деколи хвалить ся, що таки на своїм поставить і навчить нерозумних хлопів, бо за ним пан староста й виділ повітовий. Та оно правда, що злий писар в громадї може багато лиха натворити, алеж бо й правда, що добрий писар то права рука вїйта і він може не мало доброго зробити в громадї.

В тім ділі повинні ради громадскі користати з права їм прислугуючого, то є установляти писарями громадскими людей чесних, що не будуть шкодити громадї, але йти їй на руку.

Припис § 41. закона громадского з дня 12. серпня 1866. В. з. кр. 19. постановляє, що рада громадска повинна придати старшині громадській потрібну службу до полагодження

чинностей, та назначити число урядників і слуг, і порішити услівя їх іменованя. З того слідує, що рада громадска приймає і угоджує писаря громадского, а власти політичні не можуть іменувати писарів громадских. (Рішенє міністерства справ внутрішних з 16 жовтня 1880. ч. 12.910).

Тому то треба уважати, кого робить ся писарем громадским, та не приймати першого ліпшого волоцюгу, щоби відтак керинив у громаді. А знов ліпше є заплатити більше доброму писареві громадскому, як тримати лихого писаря за малі гроші, що громаді нічого не pomoже, та лиш наробить заколоту і шкоди. Тай не тільки справи громадскі може лихий писар недбало і фальшиво провадити, але і самим господарям, що нераз ідуть до него за помочію і порадою, може він зле порадити і за гроші наробити лиха і клопоту. Від злої роботи писарів громадских суть часто суперечки межі господарями і непотрібні процеси, що руйнують наших людей і часами найзаможніших господарів доводять до нещастя та упадку.

Коли рада громадска має право вибирати собі писаря громадского, то повинна брати на писаря когось з громади, щоби свій чоловік служив громаді і з неї жив. Чужих не конче приймати нам на писарів громадских, бо свій таки все буде щирійше робити, свого чоловіка знає громада, і єму лекше буде вижити з платні писарскої, як і зі свого господарства буде він мати який там дохід. Богу дякувати, маємо уже по громадах досить людей письменних, тож не треба нам шукати за стороньськими людьми, але треба нам подбати, щоби наш гріш з громади не йшов на боки.

Коли-ж писар живе з громади, то має їй служити у всякім ділі і єї шанувати. По руских громадах не повинно нігде бути таких писарів, що не уміють або не хочуть урядувати по руски! Доси у нас завела ся така паскудна робота, що громада є руска, рада громадська і вїйт не знають инакше як лише по руски, а тут писар громадський виписує все по польски, тай того ніхто в громаді не розуміє і не знає, що робить ся! А як прийдуть які вибори або справа читальні, то громада хоче іти разом за своїм, та що-ж, коли-ж бо писар громадський зараз хоче свою політику робити... Він пре ся против громади, доносить на чесних громадян, бунтує одних на других, аби лише ему було добре та аби він на своїм поставив. Так не повинно бути і так не може бути дальше! Писарі громадські мусять іти за громадою, мусять єї слухати, і єї помагати, а котрий не хоче нас слухати, тому подякувати за службу, нехай собі шукає иншого хліба...

А щоби не лише ваші писарі громадські могли поучати ся, як мають вести свій уряд в громаді, але також всі громадяни знали про свої права і обовязки в громаді, тому видаємо отсей порадник громадський.

Справи, що дотичать самої громади.

1) О громадах взагалі.

Громадами називають ся осадн замешкалі людьми, то є села, місточка або міста, що мають власну управу громадску. Такі отже місцевости, що не вибирають для себе окремої

ради громадскої, не є громадами в значінню правнім, але присілками, або передмістями, бо вони належать до якоїсь другої громади та з нею творять разом одну громаду адміністраційну. Звідси взяла ся також назва „громада адміністраційна“, що означає одну осаду або більше осад під одним зарядом громадським.

Окрім громад адміністраційних або властивих громад вирішнє наше право громади катастральні, то є осади, для котрих заложено спільний катастер ґрунтовий і одну книгу ґрунтову (табулю), як також громади віроісповідні, що представляють всіх людей одної віри приналежних до тої самої церкви.

Кожда громада має свої границі, котрими відділяє ся від сусідних громад, а цілий той простір землі в границях громадських творить область громадську або місцеву громаду, так що кождий кусник землі мусить належати до звязи якоїсь громади.

Як нема докладної границі межі сусідними громадами, то треба постарати ся о управильнене (регуляцію) границі; до того покликані є Рада повітова і ц. к. Староство а не ц. к. суди.

З-під правила, що кожда недвижимість мусить належати до котроїсь громади, є виняті тільки резиденції, замки і інші будинки з приналежними огородами, призначені на замешкане або часовий побут цісаря і найвисшого двора цісарського. Тоті посілости не належать до ніякої області громадскої, як то приписує §. 5. закона громадського з 12. серпня 1866, В. з. кр. 19. Дальший виємок від того заходить у нас що-до земських посіlostей домінікальних (двірських). Тоті знов посілости

є вилучені з звязи громадскої і они становлять так звані обшари двірські на підставі законів краєвих з 12. серпня 1866. В. з. кр. 20 та з 21, марця 1888, В. з. кр. 41. Однакож посілости колись домінікальні, положені в області міста, завсе належать до звязи громади дотичного міста і не творять окремого обшару двірського.

На жаданє властителя обшару двірського і за згодою громади може бути обшар двірський прилучений до звязи громади, як такому жаданю не супротивить ся ані ц. к. Намістництво ані Виділ краєвий. Від року 1866. до сего часу ані оден обшар двірський не сполучив ся з громадою в нашім краю. Супротив того обшари двірські мають виповняти на своїй області всі обовязки і повинности громади. Але в корчмах і шинках, які находять ся на парцелях, що не граничать з прочим обшаром двірським, громада виконує поліцію безпечности публичної. Впрочім громада через заряд громадський на області рустикальній, а обшар двірський через свого начальника обшару на області двірській виконують права і обовязки громадські. Як би отже на примір властитель обшару двірського на своїм ґрунті рустикальнім в громаді хотів ставити будинок, то має постарати ся о позволенє старшини громадскої на тоту будову, бо на області громадській тільки власть громадска має нагляд над будовами; а як би властитель обшару двірського ставляв який будинок на ґрунті домінікальнім тогді не старшина громадска, але начальник обшару двірського поагоджує таку справу, бо она дотичить області двірскої.

Помимо вилучення обшарів двірських з зв'язи громади місцевої залагоджують ся деякі справи спільно через представителів громади і обшару двірського, як: справи дорогові, шкільні і церкові.

В нашім краю значна часть обшарів двірських роздробила ся через поділи посіlostий колись домінікальних. Тому постановлено в законі краєвім з 21. марця 1888, В. з. кр. 41. що коли виділена часть посіlosti домінікальної оплачує податку ґрунтового і домового менше як 50 кор. річно, тогді прилучує ся єї до громади місцевої, та тим способом затрачує ся посілість домінікальна, а натомість збільшає ся область самої громади місцевої.

Також громади, що належать до того самого повіту політичного (ц. к. староства) можуть за призволом Ради повітової сполучити ся в одну громаду адміністраційну, так щоби яко окремі громади перестали істнувати. До того потрібне є заявлене ц. к. Намістництва, що оно зі зглялів публичних тому не противить ся. Громади, що хотять сполучити ся в одну громаду адміністраційну, мають поперед заключити межі собою умову що-до того як будуть уживати свої власні маєтки. Коли-би яка місцевість, приналежна до якої громади, хотіла від неї відлучити ся та прилучити ся до якої иншої громади або утворити осібну громаду, то до того треба ухвали соймової і саякції (затвердження) цісарської.

2) О приналежности громадскій.

Громаду творять ті люди, що в ній стало замешкали разом зі своїми родинами від дав-

ного часу, та о них кажемо, що они є до громади приналежні (громадяни.) Але є також люди, що зайшли до другої громади тай тут мають свій ґрунт або яке підприємство заробкове, на примір торгівлю, від чого они оплачують податок безпосередний в громаді. Такі люди не є чужі в громаді, бо они входять часто в зносини з самими громадянами і тим способом мають взаємний інтерес з тою громадою чи то з поодинокими людьми, приналежними до громади. Тому то закон громадський зачислає до членів громади не лише самих приналежних громадян, але також тих учасників громадських, що не є приналежні до тої громади, але на області громади мають хату або ґрунт або яке підприємство заробкове і від того оплачують безпосередний податок в тій-же громаді (§. 6. закона громадського з 12. серпня 1866, В. з. кр. 19). Всі інші люди, що пробувають в громаді, є чужі, бо они аві безпосередно аві посередно не належать до громади.

Кожний чоловік нашої (австрійської) держави, то є кождий наш горожанин, мусить бути приналежним до якоїсь одної громади та лиш горожанин нашої держави австрійської може бути приналежним до якоїсь громади в сій державі. Коли би отже який чужинець, то є прибувший з иншої держави, хотів набути австрійське горожанство, то мусить наперед постарати ся у одної з наших громад о приреченє, що тота громада признає єму приналежність у себе, як власти політичні нададуть єму право горожанства австрійського. (Розпорядженє міністерства справ внутрішніх з 3. лютого 1869. ч. 671).

Про право приналежности або своїни постановляють приписи законів державних з 3. грудня 1863, В. з. д. 105, та з 5. грудня 1896, В. з. д. 222. Тото право подає приналежному управненню до спокійного (ненарушимого) пробування в дотичній громаді та до побирання за-осмотрення від тоїж громади в случаю убожества.

Право своїни або приналежности громадскої означає ся так: Діти слюбні набувають приналежність в тій громаді, до котрої їх отець був приналежний в часі їх уродження. Як би отець відтак зміняв свою приналежність, то єго діти ідуть за ним аж до своєї повнолітності. Жінки ідуть все за мужем, то є як муж зміняє свою приналежність, то і жінка приймає тоту нову приналежність громадску. Вдова задержує приналежність в тій громаді, в котрій був приналежний єї муж в часі своєї смерти, але як вдова вийде другий раз за муж то разом зі своїми малолітними дітьми переходить до приналежности громадскої свого другого мужа (ореченє трибуналу адміністраційного з 13. падолиста 1880. ч. 2246). Діти неслюбні є приналежні до тої громади, до котрої їх матери прислугує право приналежности в часі їх уродження, і відтак зміна їх приналежности іде за матірю аж до часу їх повнолітності. Як мати їх вийде за муж, але ті діти неслюбні не будуть узнані за слюбні, то они лишають ся приналежні до тої громади, що в ній набули приналежність по матери неслюбній перед єї замужем.

Право приналежности або своїни до якоїсь громади можна набути також виразним прийнятем до звязи громадскої, і сего прийнятя

не може відказати громада такому горожанинові австрійському що дійшовши до повнолітності перебував в тій громаді добровільно і безпереривно через десять літ, числячи від 1 січня 1891. р. (§. 2. закона з 5. грудня 1896. В. з. д. 222).

Урядники і слуги на сталих посадах і то державні, краєві, громадські, при повітових заступництвах і публичних фондах, дальше сьвященики і публичні учителі, та вкінці ц. к. нотарі набувають право приналежности з розпочатем своєї урядової діяльности в тій громаді, де призначено їм стале місце уряду (§. 10. закона з 5. грудня 1896, В. з. д. 222).

Урядники, слуги, сьвященики, учителі і нотарі набувають право приналежности до нової громади вже силою самого заіменования їх в тій громаді і до того набутия права приналежности громадскої не потрібно ніякої ухвали ради громадскої. Коли-ж громада добровільно приймає когось до своєї звязи і надає ему право приналежности, то до сего треба ухвали ради громадскої, та ніяка власть не може присилувати громаду, щоби она надала право приналежности тому, хто его не набув правним способом, то є через уродженє, замуже, заіменованє або сталий побут десятилітний.

Особа, котрій прислугує право приналежности до якоїсь громади, може домагатись від старшини громадскої, щоби їй видала карту приналежности громадскої. Такою картою посвідчає старшина громадска, що дотична особа (уроджена дня . . . місяця . . . , року . . . в . . . з родичів) є приналежна до громади. Просьба о виданє карти приналежности є вільна від стемпля: сама карта приналежности

громадської має бути остемпльована на 1 К., а для слуг, челядників і зарібників денних, або тих осіб, котрих заробок рівнає ся денному зарібникови на 30 сот.

Коли хто набуде право приналежности до якої громади, то тим набутєм тратить він право приналежности до тої громади, до котрої перше належав. Тому є обовязком старшини громадської повідомити дотеперішну громаду приналежности про те, що громада прийняла когось до своєї звязи.

Взорець карти приналежности.

Край: Галичина.

Повіт політичний:

стемпель

Посьвідченє приналежности,

котрим

громада потверджує, що

(імя і назвиско дотичної особи) уро-

джений дня . . місяця . . року в . .

з родичів:

.

жонатий (безженний), господар (купець, проми-
словець, адвокат . . .) є приналежний до тої
громади.

В дня 190 . .

За громаду:

(підписи начальника громади
і присяжного)

(печатка громадська)

(підпис сторони)

3) *О прибудах в громаді.*

Окрім людей, що є приналежні до певної громади та в тій або другій громаді пробувають, є часто такі люди по громадах, що годі довідати ся, до котрої громади они приналежні. А тут приходить ся громаді поносити видатки на заосмотрене таких прибудів, кошти лічення або шупасованя. Тому то закон о приналежности з 3. грудня 1863, В. з. д. 105, постановив, що прибудів, то є тих людей, котрих приналежність громадска не є виказана, має ся тим часом приділити до якоїсь громади, доки їх право своїни не буде стверджене.

На підставі §. 19 покликаного закона належить прибудів в таким порядку приділяти :

а) до тої громади, в котрій їх придибано в часі віддання до війська ;

б) до тої громади, де они посліднім часом найдовше пробували, але найменше через пів року без перерви ;

в) до тої громади, в котрій они уродили ея, а як би й то не мож було дослідити, то

г) до тої громади, де їх придибано в часі коли їх право приналежности громадскої стало спірне.

З уваги, що закон приказує прибудів тим часом приділити до котроїсь громади, доки їх властива приналежність громадска не буде висліджена, прото громада не обовязана видавати прибудам карти приналежности, як то рішило Міністерство справ внутрішних дня 22. серпня 1868. ч. 10.647.

Рішати о справах приналежности громадскої мають ц. к. власти політичні (ц. к. Староство а в другій інстанції ц. к. Намістництво),

тай тому ті власти мають відтак зайняти ся на жадане тої громади, де приблуда пробуває, стягнене всіх тих видатків, які она понесла за властиву громаду приналежности дотичного приблуди. То значить, що властива громада приналежности має звернути тій громаді, де приблуда тимчасово пробуває, кошти утримання незаосмотреного приблуди. Коли би приблуда мав заможну родину (родичів або діти), тогді ц. к. Староство означає висоту коштів утримування приблуди понесених через громаду, а громада має запізнати до суду о зворот понесених видатків ті особи, що по закону є обов'язані утримувати запомаганого (§§. 38 і 39 закона з 3. грудня 1863, В. з. д. 105).

Як би при доходженнях урядових що-до приділень приблуди показало ся, що его належало би приділити до обшару двірського (по мисли §. 19. того закона), то такого приблуду призначає ся до сумежної громади, але обшар двірський має поносити кошти его заосмотрення (§. 47. закона з 3. грудня 1863, В. з. д. 105).

На всякий спосіб жадній громаді не вільно відставляти до другої громади таких осіб, котрих своїна незнана або спірна.

Натомісць вільно відставляти (шупасувати) до знаної громади приналежности, або приналежних до чужої держави — за границю держави, та отсе право може бути примінене зі взглядів поліційних тільки до волоцюг і неробів, що стають тягаром мешканців; дальше до осіб, що не можуть виказати ся ніяким дозволенням заробкованем або доходом на удержане; до публичних наложниць, що помимо зазиву власти громадської добровільно не вийдуть з громади, та до випущених в'язнів, що є не-

безпечні для мешканців громади (§. 1 закона з 27. липня 1871, В. з. д. 88).

Видаленє якої небудь особи з її громади приналежности є правно недопустиме.

4) *О управі громадській.*

Справами громадськими орудують: рада громадська і начальник громади (бурмістр, війт). Рада громадська ухвалює, як належить вести справи громадські, а начальник громади виконує рішення ради громадської.

Право скликувати раду громадську на засідання має тільки начальник громади або заступник начальника, як би сам начальник громади був перешкоджений. Начальник громади (заступник начальника) мусить скликати засіданє ради громадської, як того зажадає найменше трета часть всіх радних, або Староство, або Рада повітова, або Виділ повітовий. О кождім засіданю ради громадської має начальник громади (заступник начальника громади) завітнати наперед всіх радних, які суть в громаді, то є запросити їх на засіданє ради громадської (§. 41. закона громадського). Закон громадський приписує в §§. 30 і дальших, котрі справи належать до рішення ради громадської, а котрі окрім того потребують ще затвердження висших властей; до тих приписів мусить примінити ся кождий начальник громади. А щоби радні громадські наперед знали, над якими справами будуть радити на засіданю, вказано є: письменно запрошувати всіх радних на засіданє ради громадської і в тім запрошеню подавати справи, над котрими буде радити ся на тім засіданю.

Взір запрошеня на засіданє ради громадської:

З а п р о ш е н є.

На підставі §. 41. закона громадского запрошую отсим на засіданє ради громадської, що відбуде ся в суботу дня . . . о годині 6. вечером в канцелярії громадській задля порішення сих справ:

1. Заіменованє нового писаря громадского.
2. Замкненє і затвердженє рахунків громадских за рік 1903.

3. Предложеноє в справі побираня оплат від худоби за уживанє пасовиска громадского.

В дня 190 . . .

(підпис начальника громади
або єго заступника)

На засіданнях ради громадської проводить начальник громади (в случаю перешкоди єго заступник), він розпочинає нараду і замикає її, та пильнує, щоби на засіданю був лад і спокій (§. 45. закона громадского). Рада громадска не може рішати, коли не зійде ся на засіданє більше як половина радних, а як ухвалює ся бюджет, або як має запасти ухвала, що підлягає затвердженю висших властей, то потрібна є присутність двох третин радних громадских (§. 42. закона громадского). У всякім разі до важности ухвали ради громадської треба, щоби за предложенєм (внеском) голосувала більшість (більше як половина) зібраних на засіданю радних (§. 46. закона громадского); то що рада громадска ухвалить, має бути записане до книги ухвал ради громадської. А щоби

такий протокол ухвали був важний, мусить бути підписаний від начальника громади (або заступника начальника громади, як той проводить на засіданню), двох радних і писаря громадського.

Взір протоколу засідань ради громадської:

П р о т о к о л

засідання ради громадської з дня

Присутні: начальник громади (заступник начальника громади), радні громадські:
 і писар:

Начальник громади (заступник начальника громади) розпочинаючи засідання стверджує, що на нинішню нараду розіслано запрошення всім радним громадським як також заявляє, що на нараду явило ся достаточне число радних громадських по мисли §. 42. закона громадського на тій підставі отвирає засідання і піддає під нараду першу точку, то є справу заіменованя писаря громадського.

1) По переведеній нараді ухвалено одногосно (більшостію голосів против . . .) заіменувати писарем на рік за річну платню в квоті , що має ся виплачувати з каси громадської чвертьрічно з долини і поручено начальникови громади, щоби того писаря громадського впровадив в урядованє з днем 1904 р.

2) Відтак приступлено до другої точки нарад, то є до затвердження рахунків громадських за рік 1903. По вислуханню справозданя обох касиєрів громадських рішено одноголосно приймати до відомости і затвердити замкнене рахунків громадських за рік 1903 зі станом

приходів громадських в квоті: а розходів в квоті: , то є з надвишкою на рік 1904 в квоті:

3) Вкінці на предложене старшини громадської постановлено одноголосно: побирати в слідуючій році по оплати від кожної штуки рогатої худоби, пущеної на пасовиско громадске, і уповажнено старшину громадску, щоби отсю постанову вчасно оголосила в гром.

На тім закінчено засідане і підписано протокол.

Підписи: начальника громади
(заступника начальника громади),
двох радних і писаря громадского.

Не у всіх справах громадських має право рішати рада громадска, бо закон громадський постановив, що деякі справи треба предложити висшим властям до затвердження, то значить, що рішене ради громадської так довго не є важне, доки не наступить затверджене дотичної справи через покликану владу висшу. Такою властю висою в справах громадських є Рада повітова. До затвердження Ради повітової належать такі справи, як позбуте, заміна або задовжене ґрунтів громадських; затягнене позички, що перевищає річний дохід громади; набутиє недвижимої, коли до того треба затягнути позичку, і. т. и. (§. 99. закона громадского). В таких справах має насамперед запасти ухвала ради громадської, а відтак належить зробити відпис тої ухвали з книги ухвал, той відпис провірить і підпише начальник громади (заступник начальника громади) і оден присяжний та предложить тоту ухвалу ради громадської до затвердження раді повітовій.

Взір подання до ради повітової.

До

Сьвітлої Ради повітової

В

Рада громадська в ухвалила на
своїм засіданю з дня , як сьвідчить
удостовірений відпис протоколу з книги ухвал
в прилозі 1/, приступити до купна парцель
ґрунтових під ч. к в. . . . обни-
маючих простору моргів і сяжнів
кв., як сьвідчить аркуш посілости ґрунтової
в прилозі 2/, на власність громади
за ціну купна-продажі в квоті , на
що згодив ся дотеперішний властитель тих
парцель ґрунтових п. , як витяг гіпо-
потечний дотичної посілости ґрунтової, обнятої
виказом гіпотечним ч. в прилозі 3/, та
в тій цілі зятягнути в Банку краєвім у Львові
позичку в квоті в $4\frac{1}{2}\%$ облїгациях
в комунальних III. емісії, сплатну в 19 роках.

Набуте тих парцель ґрунтових, що в ча-
сти дадуть ся ужити під культуру лісову
а в части на пасовиска, є безусловно користне
для громади , позаяк громада
не має ані свого ліса ані пасовиска, та грома-
дяне оплачують рік-річно за пасовиско в дво-
рі Тою річною квотою громада наша
буде в силі покривати рати амортизації від
позички комунальної, і ще лишить ся на оплату
податку від набутих ґрунтів, так що громада
по 19 роках буде мати свій ліс і пасовиско без
вїяких довгів.

З тих причин, на підставі покликаной ухвали Ради громадскої, упрашає ся :

Сьвітла Рада повітова зволить, по мисли §. 99 б) і в) закона громадского, затвердити предложену ухвалу ради громадскої в . . . з дня . . . та о своїм рішеню при звороті прилог 1/. 2/. і 3/. завідомити старшину громадску в . . .

(Печатка) Підписи: начальника громади (заступника начальника громади) і присяжного.

До пояснення зазначає ся, що при позичках комунальних (на маєток цілої громади) жадає Банк краєвий, щоби відпис ухвали ради громадскої був нотаріально удостоверений. Тому то треба відпис з протоколу ухвал як прилога 1/., разом з книгою ухвал ради громадскої преджити ц. к. нотареві, щоби на тім відписі потвердив, що той-же відпис є згідний з протоколом ухвал, і тогді того відпису не потверджує вже старшина громадска, але сам нотар.

Рада громадска наглядає урядоване Старшини громадскої, і до ради громадскої можна вносити зажалення против розпорядження Старшини громадскої. Такі зажалення мають бути внесені в непереступнім речинци 14 днів, числячи від дня оголошення або доручення розпорядження. Коли таке зажаленє увійде, належить на нїм занотувати день, місяць і рік подання, щоби знати, чи в час подано, відтак має старшина громадска преджити тое зажаленє на найблизшім засіданю Ради громадскої до порішення (§. 37. закона громадского).

Як би отже Старшина громадська не хотіла н. пр. призволити на поставлене будинку, казала завалити будинок, побирала несправедливо розложені додатки громадські, не допустила декого з поміж громадян до уживання добра громадського (пасовиска, сіножати), жадала самовільно якоїсь оплати або дачки, то інтересовані мають право відкликати ся до Ради громадської, і тогді вона стає інстанцією над Старшиною громадською, порішаючи оспорену справу. О рішенню Ради громадської обов'язана є старшина громадська, на підставі заповної ухвали Ради громадської, завідомити інтересованих. Се пише ся так:

Ч. . . .

До

Поважаного

господаря

В

На внесені Вами зажалені проти постанови Старшини громадської з дня ч. . . в справі пожиткованя сіножати громадської під ч. кат. . . . в порішила Рада громадська в на засіданю з дня знести видану против Вас заборону пожиткованя і признати Вам право дальшого ужиткованя тої сіножати по дотеперішному незапереченому звичаю, по мисли §. 68 закона громадського.

О тім рішенню завідомляє ся Вас з тим, що против тогож вільно вам внести відклик до Виділу повітового в непереступнім речинци 14 днів від дня дорученя на руки начальника громади.*)

(печать
громадска)

підпис: начальни-
ка громади (засту-
пника начальника
громади).

Як особа інтересована внесе в приписа-
нім речинци відклик против ухвали ради гро-
мадскої, то начальник громади має той відклик
предложити Виділови повітовому до порішення.
Таке предложене ось так пише ся :

До ч. . . .

До

Сьвітлого Виділу Повітового

в

.

Постановою Старшини громадскої в . . .
з дня ч. . . ., як 1/, заборонено
тутешному господареві пожитко-
ваня сїножати громадскої під ч. кат.
в На внесене зажалене порішила
Рада громадска в на засіданю з дня
. як відпис з книги ухвал 2/.

*) Ся згадка о вільности відклику (рекурсу)
до висшої влади додає ся все на кінци пові-
домлення о яким небудь рішенню.

Від тої ухвали вніс інтересований . . .
 відклик до Сьвітлого Виділу повітового, як
 З/, в законнім речинци по мисли §. 101, зако-
 на громадского, що отсим предкладає ся до
 порішення.

В дня

підпис начальника громади
 (заступника начальника громади).

Як надійде рішене Виділу повітового, то
 начальник громади повідомить на найблизшій
 засіданю раду громадску і відтак письменно
 уділить відпис того рішення інтересованим осо-
 бам, з тим додатком, що против тогож мож
 внести відклик до Виділу краєвого, і то знов
 на его руки (начальника громади) в непере-
 ступнім речинци 14 днів від дня завідомлення.
 Коли буде внесений відклик против рішення
 Виділу повітового, то начальник громади пред-
 кладає акти Виділови повітовому (після повис-
 шого взору), а Виділ повітовий предкладає
 справу Виділови краєвому...

Коли би зайшов такий случай, що особа
 інтересована внесла свій відклик по 14 днях
 від дорученя їй рішення низшої інстанції, тогді
 начальник громади звертає той відклик таким
 письмом :

Ч.

До

Поважаного

господаря

В

Отсей відклик внесений по впливі 14-денного речинця звертає ся Вам по мисли §. 101 закона громадского.

В дня

начальник громади.

Коли інтересована особа не внесе зажалення ані відклику против завапшою рішення, або коли тих средств правних не увзляднить висша власть, тогді дотична постанова стає ся правосильною, та начальник громади обовязаний є виконати таке рішення.

До справ, що дотикають безпосередно інтересів громади, належать також справи поліції місцевої, то є такі справи, що мають на цілі забезпечити здоровле, маєток і лад в самій громаді. На примір іде о то, щоби люде не мочили конопель в потоці межи хатами, щоби не брали глини або піску в небезпечних місцях; щоби закопували падлину в глибоких ямах на гребовищи громадскім; щоби худоби не напували з керниць; щоби корчми і шинки були замкнені в приписаній годині; щоби по гостинцях і улицах був спокій і т. и. В таких справах має право рада громадска в области своєї громади загрозити за переступлене заборони карою грошевою до 15 зр., або, в случаю неможности стягнення кари грошевої, карою арешту до 5 днів (§. 32 закона громадского). Як би такої заборони не ухвалила рада громадска, то в наглих случаях може сам начальник громади загрозити карою грошевою до 3 зр., або, в случаю неможности стягнення тої кари, карою арешту до 24 годин. Таку заборону на-

лежить в громаді подати до прилюдної відомости, оповіщенем на будинку громадскім, або на таблицях при дорогах, щоби кожний наперед міг довідати ся о такій постанові в громаді. Ті оповіщення так пише ся :

Подає ся до прилюдної відомости, на підставі ухвали ради громадскої з дня що в отсих місцях не вільно копати глини або піску під карою до зр., зглядно двох днів арешту.

.
Начальник громади.

Як хто переступить таку заборону, тогді начальник громади (заступник начальника громади) разом з двома присяжними накладає кари за ті переступлення. Наложене кари може наступити більшістю голосів, то значить, що за наложенем кари мусить голосувати начальник громади і оден присяжний, або бодай оба присяжні. Тільки в наглих случаях може сам начальник громади наложити кару грошеву. Всякі наложеня кар мають бути вписані до осібної книги кар поліційних, а відпис оречення карного належить доручити засудженому (§. 60 закона громадского).

Від тих оречень карних вільно стороні засудженій відкликати ся до ц. к. Староства, на руку уряду громадского (§. 61. закона громадского).

5) О діловодстві в громаді.

Начальник громади разом з присяжними (асесорами) громадскими становить стар-

шину громадску або уряд громадский. Головною особою є тут начальник громади; він завідує справами громадськими і виконує постанови ради громадської, а присяжні (асесори) громадські помагають начальникови громадському в его урядованю та мають після его зарядження і під его одвічальностию виконувати чинности в громаді, які їм припоручить. Коли задля якої небудь перепони начальник громади не урядує, то всі его права і обовязки переходять на заступника начальника громади, а як би і заступник начальника громади не міг урядувати, то на час перепони заступає їх найстарший віком присяжний (асесор) громадский (§. 51 закона громадского).

Начальник громади представляє громаду на зверх, то є супротив поодиноких осіб приватних, як також супротив властей і урядів взагалі. Грамоти (письма, документи), котрими громада приймає зобовязання до осіб третих, мусять бути підписані через начальника громади і одного присяжного громадского. Грамота, що відносить ся до такої справи, до котрої треба ухвали ради громадської або затвердження висшої влади, мусить бути підписана окрім того еще через двох радних, та в ній треба покликати ся на дотичну ухвалу або і затверджене, на примір, як рада громадська ухвалить комусь виточити процес судовий і установить повновластця процесового, або як ухвалить приступити до купна якої посілости до будови дому і заключеня договору (контракту) з майстром (будівничим). В кождім разі грамота, видана іменем громади, мусить бути заосмотрена печаткою громадскою (§. 54. зак. громадского).

Начальникови громади підлягають урядники і слуги громадські (писар громадський, поліцаї громадські), та він виконує над ними власть наказуючу, як також має право тимчасово усунути від урядованя таких урядників і слуг громадських, котрих іменоване застерегла собі рада громадська, однак віддалити їх зі служби має право тільки рада громадська (§. 52. закона громадського).

До правильного діловодства в громаді мусить кождий уряд громадський провадити книги потрібні до урядованя в громаді, з котрих кожного часу можна би переконатися, що в громаді діє ся і як стоять справи громадські. Першою такою книжкою в громаді є протокол діловодства громадського, званий також протоколом чинностей в громаді або протоколом подавчим.

Той протокол діловодства має три розряди і так виглядає :

Протокол діловодства громади:
рік : 1899.

День, місяць і рік Число справи	Зміст письма	Що і коли зроблено в тій справі
1. січня 1904 Ч. спр. 1.	Відклик Стефана Леськова против постанови старшини громадської з дня	Предложено на засіданню Ради громадської з дня і там-же порішено, як число протоколу висилкового

Всяка справа, що на письмі прийде до громади, повинна бути зараз, то є того самого дня, вписана до протоколу діловодства. Писар громадський яко урядник громади вписує в першій розряді; день місяць і рік, коли прийшло письмо, та дописує припадаюче число після порядку, і то само пише зверху на самім письмі на горі, на примір: прийшло дня 1. січня 1904 р.

Ч. справи 1.

Відтак в другій розряді протоколу вписує короткий зміст надійшовшого письма, і предкладає дотичне письмо начальникови громади, котрий або сам справу полагодує, або приділює її до полагодження одному з присяжних, або призначає її до порішення раді громадській. Коли вже справа буде полагоджена, тогді виповняє ся третій розряд в протоколі діловодства, та тим способом, заглянувши до того протоколу мож в кождім часі знайти її і дізнати ся, що зділано. Полагоджуючи яку-небудь справу, треба первопис відповіди лишити в актах громадських, висилаючи до властей або сторін інтересованих правильно виготовлені чистописи, та зазначаючи на акті громадським число справи і день висланя письма, згідно złożеня справи до актів, як нічо не відповідає ся.

З того слідує, що окрім протоколу діловодства мусить бути в громаді також протокол висилковий, в котрім вписує ся всі письма, що виходять з громадського уряду, та лиш тим ріжнить ся від протоколу діловодства, що в третій розряді вписує ся: коли вислано письмо або доручено. Той протокол висилковий може також до того служити, щоби в третій розряді сторони потверджували доручене дотичного письма або рішення.

6) *О касі громадській.*

Важною справою для громади є правильне веденє каси громадської, щоби не пропадали гроші громаді тай тим людям, що платять в уряді громадськім, а відтак щоби й начальник громади не потребував своїм маєтком відповідати за пропавші гроші громадські. В тім ділі добрий писар може багато помочи громаді, а з осібна начальникови громадському і касиєрам громадським, як буде старати ся о то, щоби книжка касова (або дневник касовий) була проваджена в порядку, так аби кожного дня мож було знати, кільки в громаді є приходу а кільки розходу.

Справи касові повинен залагоджувати в громаді присяжний громадський (асесор) яко касиєр, або другий член ради громадської, котрому рада громадська ухвалить віддати веденє каси громадської. Касиєр громадський повинен мати під собою касу підручну на поменші видатки і окрім того оден ключ до головної каси громадської, де переховують ся значнійші запаси грошеві та папери вартні, як облігації, книжки щадничі, векслі або скрипти довжні, контракти і такі инші. Другий ключ від головної каси громадської повинен бути у начальника громади або у контрольного громадського, як такого з поміж радних вибере рада громадська. Коли отже з головної каси громадської має видавати ся гроші або папери вартні, то при тім мусить бути не лиш сам касиєр громадський, але також начальник громади, зглядно ще й другий касиєр чи там контрольний громадський.

Касиєр громадський не повинен виплачувати з каси громадської жадної квоти, доки не одержить приказу начальника громади, бо до начальника громади правно належить заряд маєтку громади по мисли §. 56. закона громадського. Виплати dokonує ся за правильно виготовленим і остемпльованим квітом (після скалі II.). Квіти виплачених квот з каси громадської мають бути заосмотрені числом артикулу книжки касової, і яко прилоги тоїж книжки касової повинні переховувати ся в касі громадській. Коли з каси громадської виплачує ся такій особі, що не уміє сама підписати квіту, то треба виплачувати при двох свідках, і тогді сторона, що квітує гроші, робить на квітї знак ручний (християне роблять хрестик [†], а жида кільце [O]), оден свідок підписує імя і назвище сторони, дописує: „на жадане підписав і яко свідок“ і підписує ся своїм іменем і назвищем, а відтак підписує ся другий свідок з додатком: „упрошений свідок“.

Громадський касиєр має отже побирати приходи і видатки громадські зараз, так як вони приходять, при чім що-до розходів зазначає ся в середнім розрядї: чи заплата є цілковита чи частинна. Натомісць до тої книжки не вписує ся приходів (то є гроший зібраних) на конкуренцію церкви або школи, ані гроший карних, впливаючих на фонд убогих в громаді; на се повинні бути окремі книжки, бо тоті гроші не ідуть на громаду, але мають свої окремі цілі.



Касова книжка є так уложена:

Книжка касова

громади:

на рік: 1904.

Артикул	Число прилог	День, місяць і рік	ПРЕДМЕТ	Прихід		Розхід	
				Кор.	сотики	Кор.	сотики
1.	.	1. січня 1904.	З переносу касового з попереднього року по замкненню рахунковім . .	120	50	.	.
2.	1/.	„	Плата писаря громадского за місяць січень 1904 р. і т. д.	.	.	20	.

Як уже запише ся сторону книжки касової, то на долині счисляє ся суму приходу і розходу та дописує ся в середнім розряді: „До переносу“ . . ., а на слідуючій стороні на горі пише ся: „З переносу“ і виписує ся одержані суми з попередньої сторони, та дальше

вписує ся біжучі приходи і розходи. З кінцем кожного року замикає ся книжку касову, а остальну квоту переносить ся до книжки касової наступаючого року.

Книжка касова повинна бути ведена чисто і без похибок, а як би зайшла яка помилка, то не треба вишкробувати, але перемазати так, щоби перемазане мож було відчитати.

Начальник громади повинен від часу до часу шконтрувати касу громадську. Робить ся се в той спосіб, що на дотичнім дні замикаєсь в книжці касовій рахунок приходу і розходу, счисляє ся і обраховуєсь, чи вказана квота є в касі громадській. Переведене шконтроване записує ся на тім місци в книжці касовій, що підписує начальник громади і касиєр з контрольором.

По мисли постанови §. 70. закона громадского має начальник громади на два місяці перед новим роком, то є з кінцем місяця жовтня або з початком падолиста кожного року, уложити бюджет громадський, то значить рахунок доходів і видатків громадських на рік наступаючий. Уложений бюджет громадський повинен начальник громадський на 14 днів виложити в уряді громадскім і се оголосити в громаді, щоби кожний член громади мав час і нагоду переглянути той бюджет та подати свої уваги на письмі або устно. Внесені уваги або відклики має відтак начальник громади по упливі 14 днів предложити разом з бюджетом раді громадській до ухваленя і порішення. Рада громадська обовязана є ухвалити бюджет громадський найпізнійше на місяць перед новим роком і предложити Виділови Ради повітової. Як би рада громадська не вставила до бюджету такої

належитости, котру громада обов'язана є запла-
тити на підставі закона або заповного вироку
або грамоти, що має силу екекуції, то Рада
повітова має право і обов'язок вставити при-
падаючу квоту до бюджету громадского і нало-
жити потрібні на покритє додатки до податків.

Первістний бюджет, уложений самим на-
чальником громади, підписує він сам, а бюджет
ухвалений вже на радї громадській, підписує
начальник громади або єго заступник, двох
радних і писар громадський, при чім прибиває
ся печать громадску. Само про себе розуміє
ся, що радї громадській вільно змінити бюджет,
предложений начальником громади.

В бюджеті громадскім виказують ся окре-
мо всі доходи і окремо всі видатки, які гро-
мада буде мати в році слідуючім. В сподіва-
них доходах громади подає ся остальну квоту
(решту) касову з року попередного і інші до-
ходи, о скілько тоті дадуть ся означити. Від-
так в сподіваних видатках громадских подає
ся то все, що громада буде мусїла покрити в
наступаючім році, додаючи певну квоту на не-
передвиджені видатки громадскі.

Видатки на цілі громадскі мають бути
покриті передовсім з доходів громади (§. 72.
закона громадского), як: оплата за пашене то-
вару, чинш за винаймлені будинки і ґрунта
громадскі, чинш за виарендованє права польо-
ваня, проценти від облігацій громадских і такі
інші. О скілько би ті доходи не вистарчали
на цілі громадскі, може рада громадска накла-
дати додатки до податків безпосередних або
до податку консумційного, інші оплати або
послуги і роботи на потреби громади (§. 77.
закона громадского).

Віднимаючи від того виказану висше суму сподіваного доходу, окаже ся недобір, що має бути покритий додатками до податків. На тій підставі ухвалює рада громадска наложити додатки до податків безпосередних на потреби громадскі. Дальше ухвалює рада громадска: які додатки треба наложити на потреби шкільні, а вкінци на конкуренцію парохіяльну (церковну), коли тота є розписана, і в той спосіб означує ся загальну квоту громадских додатків до податків. За підставу до того обчислення бере ся виказ ц. к. уряду податкового, в котрім є подана висота безпосередних податків, оплачуваних з громади в році біжучім.

Буджет доходів і видатків громади укладає ся ось так :

Сподіваний дохід громади	Ухвалено в квоті		Увага
	корон	сот.	
1. Решта касова з р. .			
2. З нерухомого маєт- ку громади :			
а) Оплати за пашене товару на громад- ськім пасовищі .			
б) Чинш за винаєм будинків громад- ських			
в) Дохід з ліса гро- мадського			
3. Чинш за право по- льовання			
4. Доходи з облігацій і готівки :			
а) Відсотки від облі- гацій громадських			
б) Відсотки від го- тівки			
5. З додатку до подат- ку ґрунтового на пла- ту польового			
6. З різних інших до- ходів			
Сума сподіваних доходів			

Сподівані видатки громадські	Ухвалено в квоті		Увага
	корон	сот.	
1. Плата урядників і слуг громадських:			
а) Начальника гро- мади			
б) Присяжного . .			
в) Писаря громадс- кого			
г) Поліцая			
д) Польового . . .			
2. Видатки канцеляр. .			
3. Кошти подорожий .			
4. Податок від маєтку громадського			
5. Належитість еквіва- лентова			
6. Передплата часопи- сний			
7. Асекурація будин- ків гром. в „Дністрі“			
8. Направа будинків громадських			
9. Чищення коминів в будинках громадск.			
10. Прибори пожарні .			
11. Непередвиджені ви- датки			
Сума сподіваних видатк.			

Бюджету шкільного не ухвалює рада громадська ані не укладає его начальник громади. Бюджет шкільний укладає рада шкільна місцева, та відтак, провірений і затверджений ц. к. Радою шкільною окружною, предкладає раді громадській в ціли розложення і стягнення припадаючих видатків на потреби шкільні. Рада громадська не може сама змінити предложеного їй бюджету шкільного, але як би уважала яку зміну конче потрібною, то може внести представлене до ц. к. Ради шкільної окружної, а против рішення тоїже відклик до ц. к. Ради шкільної краєвої. По правосильнім затвердженню бюджету шкільного мусить рада громадська постарати ся о покритте видатку на ціли шкільні.

8) *Закінчене рахунків громадских.*

Рік адміністраційний числить ся від 1. січня до 31. грудня кожного року. Як скінчить ся рік адміністраційний, то начальник громади обовязаний є зараз, а найпізнійше до двох місяців, уложити рахунок доходів і видатків громадских за минувший рік; се називає ся закінченням або замкненням рахунків громадских. Той рахунок укладає ся з дневника касового і він мусить згоджувати ся з дневником касовим, то значить, що в закінченню рахунковім мають бути виказані лише такі доходи громадські, які прийшли через книжку касову, і такі видатки, які перейшли через книжку касову. Коли однак в книзі касовій або дневнику касовім доходи і видатки ідуть через цілий рік в ріжних квотах, то в закінченню або замкненню рахунковім виказує ся доходи і видатки по головним роз-

рядам їх призначеня — так, як в бюджеті громадскім. Закінчене рахунків громадских за цілий рік адміністраційний складає ся отже з двох частей: з доходів побраних готівкою і з видатків в готівці, тай так укладає ся: (см. стор. 37).

Нераз зайде таке в громаді, що певних доходів громадских через рік не стягне ся; тогді треба ті залеглости чинні окремо виказати, зазначуючи се в увазі при закінченю рахунків громадских. Відтак приступає ся до річних видатків.

Порівнюючи суму річних видатків громадских з виказаною сумою доходів громадских, оказує ся надвишка в доходах або в видатках громадских, котру переносить ся на слідуєчий рік адміністраційний. Коли би громада не покрила всіх видатків, які в часі минушого року мала вирівнати, то ті довжні видатки також окремо виказуєсь і зазначаєсь в увазі при закінченю річних рахунків громадских. (см. ст. 38).

Закінчене рахунків річних, що дотичать доходів і видатків на ціли шкільні і церковні (парохіяльні), повинен також уложити начальник громади і долучити до рахунків громадских, але в осібнім виказі.

Так уложене закінчене рахунків підписує начальник громади; викладає в уряді громадскім на 14 днів до прилюдної відомости, щоби кождий член громади міг переглянути, — та по упливі 14 днів предкладає раді громадській до провірення і залагодження. Рада громадска одобрює замкнене рахунків, і тогді підписує їх начальник громади, двох радних і писар громадский, та предкладає старшина громадска той-же цілий рахунок разом з дневником касо-

Повіт:
 Замкнене рахунків громади
 за рік адміністраційний 1903.

Число	Доходи в готівці	К в о т а		Увага
		корони	сот.	
1.	Решта касова з року 1902			
2.	З оплат за пашене товару на громадськім пасовищі . . .			
3.	З чиншу за винаєм будинків громадск.			
4.	Доходи з ліса громадского			
5.	Чинш за право польовання на ґрунтах громадских			
6.	Відсотки від облігацій громадских			
7.	Відсотки від готівки			
8.	З додатку до податку ґрунтового на плату польового			
9.	Додатки до податків побрані з ц. к. уряду податкового			
10.	Побори нумерові			
	Сума доходів			

Число	Видатки в готівці	К в о т а		У вага
		корони	сот.	
1.	Плата урядників і слуг громадских .			
2.	Видатки канцеляр. .			
3.	Кошти подорожи в справах громадск.			
4.	Податок від маєтку громадского . . .			
5.	Належитість еквівалентова			
6.	Передпл. часописий .			
7.	Асекурація будинків громадских . . .			
8.	Направа громадских будинків			
9.	Направа керниць . .			
10.	Прибори пожарні . .			
11.	Поменші видатки . .			
	Сума видатків . . .			

вим, квітами і іншими доказами касовими Виділови Ради повітової до сконтролювання (розпоряджене Виділу краєвого з 17. серпня 1875 ч. 14.358). Як би рада громадська не хотіла прийняти рахунку начальника громади, то має подати свої закиди, і тогді начальник громади передкладає справу до порішення Виділови Ради повітової.

9) *Інвентар громадський.*

Як кожний порядний господар повинен докладно знати свій маєток, щоби тойже корисно уживати, так і в громаді всяка движима і недвижима власність громадська має бути удержувана в постійнім перегляді при помочи докладного інвентара, то є спису маєтку громадського.

З кінцем кожного року повинен начальник громадський предложити Раді громадській до провірення інвентар маєтку громадського. Відтак два рівнозвучні відписи інвентаря провіреного, підписані начальником громади, двома членами Ради громадської і писарем громадским, та заосмотрені печаткою громадською, мають бути предложені Виділови Ради повітової до затвердження. (Кожному членови громади вільно переглянути інвентар громади). Так повинно робити ся кожного року, щоби громада докладно знала, що має, щоби могла корисно ужити свого маєтку, та щоби власність громади не затрачувала ся. По наших громадах сільських мало де провадить ся докладний інвентар громадський, тому багато маєтку громадського у нас іде марно або розходить ся на боки. Длятого

писарі громадські повинні разом з начальниками громадськими подбати о добрі інвентарі громадські, щоби бодай від тепер не марнувати майна громадського.

Інвентар громадський має обнімати все, що належить до громади: ґрунти громадські, будинки громадські, права громадські (як на примір право польованя), папери вартні (облігації), гроші розпозичені, обставу канцелярії громадської, прилади пожежні і таке инше. В інвентарі громадським повинно бути також подано, що громада кому винна, на примір як має позичку несплачену або винна є за будову школи, — щоби з порівняня стану чинного зі станом довжним мож було означити: який є чистий стан маєтку громадського в данім році.

Інвентар громадський укладає ся щорічно на таким взорі:

Повіт

Інвентар

громади

за рік 1904.

Маѣтокъ недвижимый.

[illegible]

В інвентарі належить насамперед виказати ґрунти громадські. Число інвентаря іде за порядком від початку до кінця, то значить, кожен парцелю ґрунтову означає ся числом інвентаря: 1), 2), 3), . . . відтак дальший маєток

громадський означає ся наступаючими числами, так що кожда річ громадська має своє число в інвентарі громадськім. Число парцелі катестральної подає ся в другій переділці з аркуша посілости ґрунтової, котрий повинна мати кожда громада, а як не має, то най постарає ся у ґеометра евіденційного. Також треба подати в інвентарі число виказу гіпотечного (табулі), де є записані ґрунти і доми. Управа громадська повинна в суді провірити, чи ґрунти громадські є заінтабульовані на громаду, чи може хибно заінтабульовано недвижимість громадську на кого другого. Назва ґрунту, рід управи і простір будуть подані також з аркуша посілости ґрунтової, а вартість подає ся після цін місцевих дотичного року. В остатній переділці зазначає ся, чи ґрунти виарендовує ся (випускає ся на політки) і за який чинш річно; чи той ґрунт не є маєтком громадським, але добром громадським і єго уживають члени громади, як то буває у нас при орних ґрунтах громадських.

Дальше виказує ся в інвентарі громадськім будинки громадські. Тут подає ся число парцелі будівельної; число дому і описане дому: чи дім є мурований чи деревляний, які єго части складові (кілько має кімнат), вартість дому і дохід.

При виказуваню дальшого маєтку в інвентарі громадськім не треба робити тільки переділок, та вистане подати число інвентаря, докладно описати предмет і подати вартість. В той спосіб виказує ся відтак: права громадські (право польованя, право риболовлі, права побору дерева); обліґації і папери вартні (при них подає ся назву паперу вартного, як „лист заставний“, „обліґація“, „запис довгу держав-

ного“; серию того паперу і число; від коли купони процентові є непобрані; вартість по-іменну, і чи папір є на громаду застережений (завінкульований); гроші позичені (на примір уміщені в касі позичковій), та движимости, як також стан довжний. Вкінці робить ся так зва-ний білянс маєтку громадского, то є списує ся разом вартість маєтку нерухомого і маєтку движимого, від тої суми віднімає ся стан дов-жний і виказує ся загалом стан маєтку гро-мадского.



~~48x~~

1,29
(1986)

pl 3326



РЛ 3326

ПОРАДНИК
ГРОМАДСНИЙ